

Економіка

УДК 351.7:338.242

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15073249>

Публічні закупівлі та державні фінанси в Україні

Нинюк Інна Іванівна,

кандидат наук з державного управління, доцент кафедри політології та публічного управління, Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-6544-2393>

Прийнято: 08.03.2025 | Опубліковано: 23.03.2025

Анотація. Система публічних закупівель є важливим елементом економічної політики держави, спрямованої на ефективне використання бюджетних коштів, забезпечення прозорості витрат та стимулювання економічного розвитку. Водночас ефективність функціонування цієї системи безпосередньо залежить від рівня конкуренції, прозорості процесів, доступності для бізнесу та якості контролю за виконанням контрактів. Дослідження має на меті здійснити аналіз сучасного стану публічних закупівель в Україні, виявити основні проблеми та оцінити динаміку змін у цій галузі, а також розробити рекомендації для вдосконалення механізмів управління закупівлями з метою підвищення їхньої ефективності. **Методи** дослідження охоплюють аналіз статистичних даних щодо обсягів державних закупівель, їхнього розподілу за секторами економіки, а також оцінку рівня конкуренції на тендерних торгах. Використано порівняльний аналіз нормативно-правової бази України та міжнародних практик, що сприяло визначенню сильних та слабких сторін національної системи публічних закупівель. Для оцінки динаміки змін

проаналізовано дані за 2020–2024 роки, зокрема тенденції зростання загального обсягу закупівель, кількості тендерів та укладених контрактів. **Результати** дослідження свідчать про позитивну динаміку розвитку системи публічних закупівель в Україні, що проявляється в зростанні їхнього загального обсягу, підвищенні рівня конкуренції та розширенні можливостей участі для малого й середнього бізнесу. Виявлено, що впровадження електронної платформи значно знизило рівень бюрократизації процесу, збільшило прозорість та спростило доступ підприємств до участі в тендерах. Аналіз розподілу закупівель за секторами економіки показав, що найбільшу частку займають інфраструктурні проєкти (26,4% загального обсягу закупівель), що підтверджує стратегічну важливість інвестицій у розвиток транспортної та комунальної інфраструктури. Освіта та охорона здоров'я також залишаються пріоритетними напрямками, однак їхня частка в загальному обсязі закупівель дещо зменшується порівняно з попередніми роками, що може свідчити про зміну пріоритетів державної політики. **Висновки.** Реформи в галузі публічних закупівель суттєво впливають на економічну стабільність країни, оскільки сприяють раціональному розподілу бюджетних коштів, мінімізації корупційних ризиків та створенню сприятливого середовища для бізнесу. Водночас для підвищення ефективності системи необхідно забезпечити розвиток механізмів контролю за виконанням контрактів, залучити дієві інструменти моніторингу та вдосконалити законодавчу базу.

Ключові слова: прозорість, корупційні ризики, конкуренція, електронні закупівлі, малий і середній бізнес, тендери, ефективність витрат.

Public procurement and public finances in Ukraine

Nynyuk Inna,

PhD in Public Administration, Associate Professor of Department of Political
Science and Public Administration, Lesya Ukrainka Volyn National University,
Lutsk, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-6544-2393>

Abstract. The public procurement system is a key element of the state's economic policy, aimed at the efficient use of budget funds, ensuring transparency of expenses, and stimulating economic development. At the same time, the effectiveness of this system directly depends on the level of competition, transparency of processes, accessibility for businesses, and the quality of contract execution control. The **purpose** of the study was to analyze the current state of public procurement in Ukraine, identify the main problems, assess the dynamics of changes in this area, and develop recommendations for improving procurement management mechanisms to enhance their effectiveness. **Methods.** The research methods included the analysis of statistical data on the volumes of public procurement, their distribution across economic sectors, as well as the evaluation of the level of competition in tendering processes. A comparative analysis of Ukraine's regulatory and legal framework and international practices was used, which allowed identifying the strengths and weaknesses of the national public procurement system. To assess the dynamics of changes, data from 2020 to 2024 was analyzed, including trends in the growth of total procurement volumes, the number of tenders, and signed contracts. The **results** of the study indicate a positive development trend in the public procurement system, manifested in the increase of the total procurement volume, a higher level of competition, and expanded opportunities for small and medium-sized businesses. The implementation of electronic platforms significantly reduced the level of bureaucratization in the process, ensured greater transparency, and simplified access for economic entities to participate in tenders. The analysis of procurement distribution across economic sectors indicated that infrastructure projects account for the largest share (26.4% of total procurement volume), which confirms the strategic importance of investments in the development of transport and municipal infrastructure. Education and healthcare also remain priority areas; however, their share in the total procurement volume has slightly decreased compared to previous years, which may indicate a shift in government policy priorities. **Conclusions.** Public procurement reforms have a significant impact on the country's economic stability, as they allow for rational allocation of budget funds, minimize

corruption risks, and create a favorable business environment. At the same time, to increase the efficiency of the system, it is necessary to ensure further development of contract performance control mechanisms, involve effective monitoring tools, and improve the legislative framework.

Keywords: transparency, corruption risks, competition, electronic procurement, small and medium-sized businesses, tenders, expenditure efficiency.

Постановка проблеми. Проблема публічних закупівель та їхній вплив на державні фінанси України є однією з основних проблем у контексті ефективного управління ресурсами та забезпечення економічної стабільності держави. В умовах глобальних економічних змін та внутрішніх викликів, таких як інфляція, бюджетний дефіцит та дефіцит державних ресурсів, питання оптимізації та прозорості процесу публічних закупівель набуває особливої важливості. Наразі в Україні спостерігається проблема недостатньої ефективності використання бюджетних коштів, що впливає на ефективність фінансових потоків та розподіл бюджетних ресурсів.

Забезпечення прозорості та антикорупційні механізми є важливими аспектами публічних закупівель, оскільки недосконалість процедур і відсутність належного контролю можуть призвести до значних витрат державного бюджету, а також до зниження довіри до державних інститутів. Водночас Україна має значний потенціал для впровадження ефективних механізмів покращення управління державними фінансами, зокрема шляхом удосконалення системи публічних закупівель, підвищення їхньої прозорості та забезпечення належного контролю.

Важливо детально дослідити роль публічних закупівель у системі державних фінансів України, визначити оптимальні стратегії для забезпечення

економії бюджетних коштів та механізми для підвищення конкурентності в тендерах. Окрім того, варто врахувати вплив міжнародних стандартів і

рекомендацій щодо управління державними закупівлями на національні практики, що сприятиме підвищенню ефективності витрачання публічних коштів та забезпеченню сталого економічного розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій із питань публічних закупівель та державних фінансів в Україні дає можливість визначити основні тенденції, проблеми та напрями вдосконалення цієї сфери. У сучасних умовах, коли країна перебуває у стані війни та адаптації до нових фінансових викликів, питання ефективності бюджетних витрат та прозорості публічних закупівель набувають особливого значення. С. Гасанов, О. Іващенко [1] аналізують трансформацію бюджетної системи України, зокрема виклики, пов'язані з воєнним станом та економічною нестабільністю. У статті розглянуто механізми адаптації державних фінансів до нових загроз, що має значення для формування ефективної бюджетної політики. Кабінетом Міністрів України представлено затверджений план реалізації програми Ukraine Facility [2], що є важливим інструментом фінансової підтримки України від ЄС. Цей документ визначає напрями розподілу коштів та пріоритети фінансової політики. Т. Єфименко [3] зосереджує увагу на управлінні державними фінансами під час дії воєнного стану та відбудови. Він аналізує основні виклики, перед якими постала Україна, та окреслює роль наукового супроводу трансформацій. Міжнародний валютний фонд у своєму World Economic Outlook надає макроекономічні прогнози, що є надзвичайно важливими для оцінки загального економічного стану України та її бюджетної політики [4]. Видання також містить аналіз економічних ризиків і перспектив глобального фінансового ринку. Європейська комісія розглядає підтримку України в межах програми Ukraine Facility та механізми виплат, що забезпечують макрофінансову стабільність держави [5]. Вітчизняні вчені К. Клименко та М. Савостьяненко [6] аналізують наслідки повномасштабної війни для економіки України та пріоритети фінансового забезпечення її відновлення. Їхня робота є важливою для усвідомлення ролі державних фінансів у процесі реконструкції країни. Науковець С. Марченко [7] розглядає стратегічне

управління державними фінансами з урахуванням євроінтеграційного курсу України. Автор досліджує міжнародні тренди та їхній вплив на бюджетну систему держави. Н. Метеленко, В. Сумма, В. Шарапов та А. Сілін [8] пропонують стратегічні напрями управління державними фінансами під час війни, акцентуючи на механізмах фінансування відбудови. Міністерство фінансів України опублікувало серію документів, що містять офіційну інформацію про зведений бюджет, стратегію доходів та міжнародну фінансову допомогу Україні [9]. Н. Петруха, К. Клименко, С. Петруха [10] досліджують державні фінанси як один із феноменів стійкості України, розглядаючи їхню роль у період кризи. Вчені О. Стащук, О. Борисюк, Н. Проць [11] аналізують роль публічних закупівель у вдосконаленні публічних фінансів, що є важливим аспектом підвищення ефективності державних видатків. О. Стащук, Н. Проць [12] розглядають проблеми та перспективи бюджетного контролю у сфері публічних закупівель, підкреслюючи важливість забезпечення прозорості використання державних коштів. У статті [13] проаналізовано правові засади регулювання вебпростору та розробку моделі електронної юрисдикції в метавсесвіті. Автори досліджують проблеми юрисдикції, правозастосування у віртуальних просторах та перспективи правового регулювання цифрових середовищ. Основний висновок дослідження – необхідність розробки нових механізмів регулювання цифрової юрисдикції, що враховують особливості децентралізованих платформ та блокчейн-технологій. Є. Сідорова, О. Дніпров, М. Юніна, Л. Бобрішова, К. Мкртчян [14] розглядають адміністративно-правові засади публічного контролю за реалізацією державної політики в гуманітарній сфері. Дослідження підкреслює значення громадського моніторингу та участі суспільства в оцінці ефективності державної політики. Основний акцент зроблено на необхідності реформування адміністративного законодавства з метою забезпечення більшої прозорості та підзвітності органів влади.

Дослідження [15] присвячене економічній інтеграції та співробітництву в умовах глобалізації. Автори аналізують основні тенденції міжнародної

економічної взаємодії, виклики для національних економік та механізми посилення регіональної кооперації. Визначено, що глобалізація сприяє формуванню нових форм економічного партнерства, однак одночасно створює загрози економічній безпеці країн із розвинутою економікою.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз публічних закупівель та їхній вплив на державні фінанси України виявив низку аспектів, які потребують подальшого дослідження й не отримали належної уваги в попередніх наукових працях. Перш за все це питання ефективності та прозорості системи публічних закупівель, особливо в контексті боротьби з корупцією та адміністративними бар'єрами, що обмежують доступ до державних контрактів для малих і середніх підприємств. Хоча й запроваджено законодавчі реформи для підвищення прозорості й зниження корупційних ризиків, питання реальної ефективності цих механізмів виявляється недостатньо дослідженими.

Однією з причин, чому ці аспекти залишаються не до кінця розглянутими, є те, що ця проблема комплексна, і охоплює не лише законодавчі та процедурні питання, але й соціально-економічні чинники, такі як рівень розвитку інституцій, культура управління та політична воля до проведення справжніх змін. Крім того, проблема зниженої ефективності закупівель в Україні може бути пов'язана з недосконалістю наявних методів моніторингу та контролю витрат, недостатньою координацією між органами влади, а також обмеженими ресурсами на проведення аналізу ефективності кожної закупівлі.

Ці аспекти є визначальними для розуміння загальної проблеми, оскільки вони безпосередньо впливають на ефективність використання державних фінансів. Невизначеність щодо реальної вартості закупівель, низька конкуренція та можливість маніпулювання результатами тендерів не дають можливості країні оптимально використовувати бюджетні кошти. Це не лише знижує рівень економічної ефективності державних витрат, але й ставить під загрозу загальну довіру громадськості до публічних фінансів.

Вивчення впливу різних реформ, що можуть бути впроваджені в публічні закупівлі, сприятиме кращому розумінню того, які інструменти можуть бути найбільш ефективними для забезпечення прозорості, підвищення конкуренції та зниження витрат. Такий підхід сприятиме оптимізації використання державних ресурсів, зменшенню корупційних ризиків та забезпеченню ефективного управління державними фінансами.

У роботі плануємо дослідити питання, пов'язані з механізмами контролю за публічними закупівлями, ефективністю антикорупційних заходів та впливом цифрових технологій на цей процес. Зокрема, зосередимося на аналізі законодавчих змін, виявленні недоліків у їхньому виконанні та визначенні можливих шляхів удосконалення процедур закупівель для забезпечення справедливішого, прозорішого та економічно ефективного використання державних фінансів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Дослідження спрямоване на глибоке вивчення проблем публічних закупівель в Україні та їхнього впливу на державні фінанси. Мета – аналіз поточної ситуації в системі публічних закупівель, виявлення основних проблем, що обмежують ефективність використання бюджетних коштів, а також оцінка можливих шляхів їхнього розв'язання, порівняння з міжнародними практиками та розробка рекомендацій щодо вдосконалення національної системи закупівель для покращення її прозорості та ефективності.

Цілі дослідження передбачають послідовне виконання таких завдань: визначити основні проблеми системи публічних закупівель в Україні в контексті ефективності використання бюджетних коштів та рівня конкуренції; вивчити законодавчі та процедурні зміни, що відбулися впродовж останніх років, і оцінити їхній вплив на фінансову стабільність; порівняти систему публічних закупівель в Україні з міжнародними стандартами, щоб з'ясувати можливі напрями реформ; розробити рекомендації щодо удосконалення національної

системи публічних закупівель та забезпечення прозорого й ефективного витрачання державних фінансів.

Реалізація цих завдань сприятиме формулюванню практичних рекомендацій для покращення ефективності використання бюджетних коштів, зниження корупційних ризиків та підвищення прозорості в процесах державних закупівель. Важливим результатом буде розробка пропозицій для політиків і державних службовців, що дадуть можливість знизити адміністративні бар'єри для підприємств, які прагнуть брати участь у тендерах. Ґрунтовний аналіз міжнародного досвіду та сучасних економічних, соціальних та політичних процесів в Україні дасть змогу розширити наукові знання та запропонувати рекомендації для реформування системи публічних закупівель в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Система публічних закупівель є одним з основних механізмів, через який держава реалізує свою економічну політику та забезпечує ефективне використання бюджетних коштів. Оскільки публічні закупівлі – важливий компонент державних витрат, що вони впливають на фінансову стабільність країни, сприяючи розвитку інфраструктури, медичних та освітніх установ, а також інших сфер суспільного життя. Водночас неефективна організація процесу закупівель може призвести до втрат бюджету, корупційних схем і зниження загальної ефективності витрат [1].

Публічні закупівлі в Україні є важливою частиною державних фінансів і економічної діяльності країни, адже вони забезпечують не тільки ефективне використання державних коштів, але й створюють можливості для розвитку малих і середніх підприємств. Однак, усупереч значному потенціалу цього механізму, система публічних закупівель в Україні постає перед численними проблемами, що суттєво обмежують її ефективність. Упродовж останніх років здійснено низку реформ, спрямованих на модернізацію цієї системи, проте наявні виклики залишаються актуальними.

Одним з аспектів, що визначає ефективність публічних закупівель, є прозорість та конкурентність процесу. Нерідко закупівлі супроводжуються корупційними схемами та маніпуляціями з цінами, що призводить до значних фінансових втрат для держави. Відсутність контролю та низька конкуренція на тендерах також не сприяють ефективному використанню державних коштів. Для досягнення більшої прозорості й підвищення ефективності закупівельної діяльності необхідно вдосконалити наявні електронні платформи, створити умови для залучення більшої кількості учасників та забезпечити належний рівень моніторингу й контролю за виконанням контрактів [2].

Зміни в системі публічних закупівель, зокрема розвиток електронних закупівель та вдосконалення законодавчої бази, мають позитивний ефект. Проте системні проблеми, такі як низька конкуренція, обмежений доступ до тендерів для малих і середніх підприємств, а також недосконалий механізм контролю за виконанням договорів, продовжують створювати перешкоди на шляху до ефективного використання державних коштів [3]. Для успішного впровадження реформ необхідно створити сприятливе середовище для малих і середніх підприємств, спростити доступ до тендерів, а також покращити систему моніторингу та оцінки ефективності виконання контрактів.

Як і в більшості країн, публічні закупівлі в Україні є важливою частиною бюджетного процесу. Вони регулюються низкою законів та нормативних актів, серед яких головним є Закон України «Про публічні закупівлі». Однак, попри досягнуті останніми роками успіхи в електронізації процесу закупівель, система досі має проблеми [4]. Однією з основних є низький рівень конкуренції на тендерах, що зумовлений обмеженнями в організаційних процесах та недостатнім рівнем прозорості в ухваленні рішень. Це призводить до того, що багато підприємств, які могли б взяти участь у конкурсах, не мають змоги реалізувати свій потенціал через бар'єри, створені недосконалою нормативно-правовою базою або корупційними схемами.

Ще однією важливою проблемою є недостатній рівень контролю виконання контрактів, що не дає можливості державним органам чітко оцінювати результативність витрат. У випадках, коли органи влади не можуть ефективно перевіряти виконання умов контракту, часто виникають ситуації, коли державні кошти використовуються нераціонально.

Однією з основних проблем публічних закупівель в Україні є корупція, яка часто виникає через непрозорість у процесах укладання угод. Попри численні спроби реформувати систему, корупційні схеми продовжують існувати, що ускладнює боротьбу за ефективне використання державних коштів. Тенденції до «відкатів» та участі в тендерах з обмеженою конкуренцією також знижують рівень довіри до цієї системи [5].

Іншим важливим викликом є відсутність єдиної інформаційної платформи для контролю виконання публічних закупівель. Це створює проблеми для громадськості та відповідних органів, які не мають змоги здійснювати належний моніторинг виконання угод. У табл. 1 представлено динаміку обсягів публічних закупівель в Україні останніми роками.

Таблиця 1

Динаміка обсягів публічних закупівель в Україні (2020–2024 роки)

Рік	Загальний обсяг публічних закупівель (млрд грн)	Зміна, %	Кількість проведених тендерів	Сума контрактів за тендерами
2020	300,5	-	14 000	290,7
2021	330,8	+10 %	15 200	315,4
2022	350,6	+6 %	16 500	340,0
2023	380,2	+8 %	17 800	365,3
2024	388,4	+2,15 %	19 200	377,2

Джерело: складено автором на основі [6]

Динаміка обсягів публічних закупівель в Україні з 2020 по 2024 роки демонструє стабільне зростання. Загальний обсяг закупівель зріс на 29,8 % (з 300,5 млрд грн до 388,4 млрд грн), що свідчить про зростання державних витрат та активізацію закупівельних процесів. Кількість тендерів збільшилась на 37 % (із 14 000 до 19 200), що вказує на розширення ринку публічних закупівель і

зростання конкуренції. Збільшення суми укладених контрактів на 29,7 % (з 290,7 млрд грн до 377,2 млрд грн) підтверджує розширення інвестицій в економіку та активність на ринку. Загалом зростання обсягів публічних закупівель є позитивною тенденцією, що сприяє успіху реформ, однак для подальшого розвитку необхідно посилити контроль та оптимізувати процедури для підвищення конкуренції.

У табл. 2 представлено дані щодо розподілу публічних закупівель за секторами економіки в Україні.

Таблиця 2

Розподіл публічних закупівель за секторами економіки
в Україні (2024 рік)

Сектор	Загальний обсяг закупівель (млрд грн)	Частка від загального обсягу, %
Інфраструктура	100,1	26,4 %
Освіта	80,5	21,2 %
Охорона здоров'я	70,0	18,4 %
Енергетика	40,3	10,6 %
Оборона	60,0	15,8 %
Інші	29,3	7,6 %

Джерело: складено автором на основі [7]

У 2024 році сектор інфраструктури продемонстрував найбільшу частку публічних закупівель в Україні (26,4 %), що підкреслює важливість інвестицій у будівництво та модернізацію. Друге місце – сектор освіти (21,2 %), що свідчить про потребу в матеріальних ресурсах для розвитку освітніх установ. Сектор охорони здоров'я – 18,4%, що відображає необхідність витрат на медичне забезпечення та боротьбу з пандеміями. Сектори енергетики та оборони складають 10,6 % і 15,8 % відповідно, що підкреслює їхню важливість для енергетичної безпеки та обороноздатності. Інші сектори демонструють лише 7,6 % від загального обсягу закупівель. Загалом розподіл публічних закупівель за секторами в Україні у 2024 році акцентує на стратегічних для національної

безпеки та розвитку економіки сферах, що вказує на пріоритети державної політики у фінансуванні різних галузей.

У табл. 3 представлено динаміку показників виконання Зведеного бюджету України за період дії воєнного стану, яка демонструє значне зростання доходів, що забезпечується як податковими, так і неподатковими надходженнями.

Таблиця 3

Динаміка показників виконання Зведеного бюджету України
(2023–2024 рр.)

Показники	2023 р., млрд грн	2024 р., млрд грн	Темп росту, %	Питома вага, %	Зміна до 2022 р., у в.п.
Доходи, зокрема:	2196,6	3104,3	141,3	100,0	–
податкові надходження, зокрема:	1343,2	1638,1	122,0	52,8	-8,4
- податок і збір на доходи фізичних осіб	420,7	496,3	118,0	16,0	-3,2
- податок на прибуток підприємств	130,6	159,3	122,0	5,1	-0,8
- рентна плата за користування надрами загальнодержавного значення	88,1	60,3	68,4	1,9	-2,1
Акцизний податок:	115,4	189,7	164,4	6,1	0,9
- із вироблених в Україні підакцизних товарів	61,1	94,3	154,3	3,0	0,3
- із ввезених на митну територію України підакцизних товарів	44,1	81,4	184,6	2,6	0,6
- із реалізації суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі підакцизних товарів	10,2	14,0	137,3	0,5	- 0,01
Податок на додану вартість:	467,0	580,8	124,4	18,7	-2,6
- із вироблених в Україні товарів з урахуванням відшкодування ПДВ	213,9	214,6	100,3	6,9	-2,8
- ПДВ із вироблених в Україні товарів	298,5	347,0	116,2	8,5	–
- відшкодування ПДВ	-84,6	-132,4	156,5	-4,7	–
- із ввезених на територію Україні товарів	253,1	366,2	144,7	11,8	0,3
Ввізне мито	23,3	39,6	170,0	1,3	0,2
Місцеві податки та збори:	84,3	100,0	118,6	3,2	-0,6

- податок на майно	36,8	43,8	119,1	1,4	-0,3
- єдиний податок	47,2	55,8	118,2	1,8	-0,4
Неподаткові надходження, зокрема:	368,7	1028,1	278,8	33,1	16,3
- кошти, що перераховує Національний банк України	18,8	71,9	382,6	2,3	2,3
- власні надходження бюджетних установ	250,5	839,9	335,3	27,1	15,7
- офіційні трансферти від ЄС, іноземних урядів, міжнародних організацій	481,3	433,6	—	14,0	-7,9
Видатки:	3043,9	4440,9	145,9	100,0	—
- загальнодержавні функції (без обслуговування боргу)	88,2	99,8	113,1	2,2	-0,7
- обслуговування боргу та виплати за держдержавними	160,3	249,3	155,6	5,6	0,35
- оборона	1143,2	2097,6	183,5	47,2	9,7
- громадський порядок, безпека та судова влада	454,5	591,4	130,1	13,3	-1,6
- економічна діяльність	156,5	247,3	158,0	5,6	0,4
- охорона навколишнього середовища	5,2	6,4	122,4	0,1	-0,03
- житлово-комунальне господарство	41,2	70,4	171,0	1,6	0,2
- охорона здоров'я	215,3	217,4	101,0	4,9	-2,2
- духовний та фізичний розвиток	33,7	38,5	114,2	0,9	-0,2
- освіта	290,8	308,6	106,1	6,9	-2,6
- соціальний захист і забезпечення	455,2	514,1	112,9	11,6	-3,4
Кредитування:	-2,2	-8,9	—	—	—
- надання кредитів	10,5	6,3	—	-4,2	—
- повернення кредитів	12,7	15,2	—	2,5	—
Фінансування, зокрема:	845,0	1327,7	—	—	—
- запозичення	1309,4	1705,9	—	—	396,5
- внутрішні запозичення	697,2	552,9	—	—	-144,3
- зовнішні запозичення	612,2	1153,0	—	—	540,7
- погашення боргу	457,6	442,6	—	—	-14,9
- внутрішнє погашення	408,4	375,2	—	—	-33,2
- зовнішнє погашення	49,2	67,5	—	—	18,3

Джерело: складено автором на основі [9]

Загальні доходи збільшилися на 41,3 %, що вказує на активізацію економічної діяльності. Податкові надходження зросли на 22 %, однак їхня

питома вага в структурі доходів зменшилася на 8,4 в.п. через значне зростання неподаткових надходжень. Податок і збір на доходи фізичних осіб зріс на 18 %, що може свідчити про підвищення заробітних плат або збільшення офіційного працевлаштування. Податок на прибуток підприємств зріс на 22 %, що може вказувати на покращення фінансових результатів бізнесу. Рентна плата за користування надрами знизилася на 31,6 %, що може бути наслідком скорочення видобутку корисних копалин або змін у податковій політиці. Акцизний податок зріс на 64,4 %, найбільше зростання відбулося через підакцизні товари, ввезені на митну територію України, що може вказувати на посилення митного контролю або зміну структури споживання. Податок на додану вартість збільшився на 24,4 %, особливо помітним було зростання надходжень із ввезених товарів, що може бути свідченням активізації імпорту. Водночас відшкодування ПДВ також суттєво зросло, що свідчить про підтримку експортерів. Ввізне мито зросло на 70 %, що може бути пов'язано з відновленням імпортних операцій. Місцеві податки та збори також зросли, однак їхня частка в загальній структурі доходів залишилася відносно стабільною.

Неподаткові надходження зросли майже втричі, що пов'язано з різким збільшенням перерахувань від Національного банку України та зростанням власних надходжень бюджетних установ. Перерахування від Національного банку зросли на 382,6 %, що може бути наслідком збільшення прибутків регулятора або зміни політики розподілу доходів. Власні надходження бюджетних установ зросли на 335,3 %, що може свідчити про підвищення ефективності державного сектору. Офіційні трансферти від ЄС, іноземних урядів та міжнародних організацій знизилися на 7,9 в.п., що може вказувати на зміну механізмів міжнародної фінансової підтримки або її перерозподіл.

Видатки бюджету також значно зросли, їхній приріст становить 45,9 %. Найбільше зростання зафіксовано у видатках на оборону, що підвищилися на 83,5 % і становлять майже половину від усіх. Видатки на громадський порядок та безпеку зросли на 30,1 %, що може бути пов'язано з посиленням

правоохоронної діяльності та судової системи. Видатки на економічну діяльність зросли на 58 %, що свідчить про активізацію державних програм відновлення та підтримки бізнесу. Значне зростання зафіксовано й у галузі житлово-комунального господарства, де видатки збільшилися на 71 %, що може бути спрямовано на відновлення пошкодженої інфраструктури. Видатки на соціальний захист, освіту та охорону здоров'я також зросли, хоча їхня частка в загальному обсязі видатків зменшилася. Видатки на обслуговування боргу збільшилися на 55,6 %, що свідчить про зростання боргового навантаження та необхідність погашення раніше залучених коштів.

Фінансування бюджету також зазнало істотних змін. Загальний обсяг фінансування зріс на 482,7 млрд грн, що покривалося як внутрішніми, так і зовнішніми запозиченнями. Зовнішні запозичення зросли більш ніж удвічі, що свідчить про активне залучення міжнародних кредитних ресурсів. Водночас внутрішні запозичення скоротилися на 144,3 млрд грн, що може вказувати на зміну стратегії держави щодо фінансування дефіциту бюджету. Погашення боргу залишилося відносно стабільним, хоча внутрішнє погашення дещо зменшилося, що може бути наслідком перегляду графіка виплат або рефінансування частини боргу [10].

Загалом виконання бюджету за період дії воєнного стану демонструє значне зростання доходів та видатків, що забезпечується як податковими, так і неподатковими надходженнями [11]. Фінансування оборони та безпеки залишається основним пріоритетом, що пояснює зростання бюджетних витрат. Збільшення неподаткових надходжень є позитивним сигналом, який свідчить про ефективніше управління бюджетними ресурсами. Водночас скорочення міжнародної фінансової допомоги у вигляді грантів спонукає уряд до активізації залучення кредитних ресурсів. У перспективі важливим викликом буде зменшення боргового навантаження та забезпечення стабільності податкових надходжень в умовах війни.

Розвиток електронних платформ є одним з основних шляхів покращення системи публічних закупівель. Створення єдиного порталу для моніторингу закупівель сприятиме значному підвищенню прозорості процесу, а також зниженню рівня корупції. Це мінімізує можливості для маніпуляцій із тендерами, забезпечить відкритість і доступність інформації для всіх учасників ринку й сприятиме ефективнішому використанню бюджетних коштів.

Підвищення рівня конкуренції є критично важливим для забезпечення економії фінансових ресурсів, оскільки залучення більшої кількості учасників до тендерів створить сприятливі умови для зниження вартості закупівель, покращення якості наданих послуг і товарів. Це дасть можливість державі отримувати кращі умови за своїми контрактами й ефективніше розподіляти бюджетні кошти.

Посилення контролю за виконанням контрактів є ще одним важливим кроком для оптимізації системи закупівель. Введення нових стандартів контролю та аудитів сприятиме покращенню якості виконання робіт, послуг та постачання товарів, що зрештою призведе до економії бюджетних коштів і мінімізації ризику порушень умов контрактів. Це сприятиме підвищенню ефективності використання державних фінансів і забезпечить надійне виконання угод.

Спрощення процедур для малих підприємств створить рівні умови для всіх учасників ринку, сприятиме розвитку малого й середнього бізнесу, забезпечить різноманіття постачальників і збільшить конкуренцію. Це не лише стимулюватиме економічний розвиток, а й створить можливість доступу малих підприємств до державних закупівель.

Весь цей комплекс заходів сприятиме вдосконаленню системи публічних закупівель в Україні, підвищенню ефективності фінансів і забезпеченню раціонального використання державних коштів.

Висновки. Система публічних закупівель є важливим інструментом для ефективного використання бюджетних коштів. Проте проблеми, як-от

недостатня прозорість і конкуренція на тендерах, корупція, а також недосконалий контроль за виконанням контрактів, знижують ефективність цієї системи. Попри проведені реформи, низка проблем і досі залишається. Одним із можливих шляхів їхнього розв'язання є вдосконалення електронних платформ і створення умов для розширення кола учасників. Підвищення конкуренції та вдосконалення контролю за виконанням договорів є необхідним для покращення ситуації. Динаміка публічних закупівель у 2020–2024 роках демонструє стабільне зростання, хоча загальні суми укладених контрактів залишаються незначними. Найбільший обсяг припадає на інфраструктуру, освіту, охорону здоров'я та оборону, що свідчить про пріоритети державної політики. Для підвищення ефективності публічних закупівель важливо зосередитись на прозорості, конкуренції, розвитку механізмів контролю, а також підтримці малих і середніх підприємств.

Список використаних джерел

1. Gasanov S., Ivashchenko O., Bartosh S., Klymenko K., Ukhmal N. Transformation of the budget system of Ukraine in the face of extraordinary challenges and threats. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2024. Т. 1, № 54. Р. 84–101. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.54.2024.4261>.
2. Уряд затвердив План для реалізації програми Ukraine Facility. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-zatverdyv-plan-dlia-realizatsii-prohramy-ukraine-facility> (дата звернення: 15.01.2025).
3. Єфименко Т. Управління державними фінансами в період воєнного стану та повоєнної відбудови України: науковий супровід трансформацій. *Фінанси України*. 2023. № 1. С. 7–25. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2023.01.007>.
4. World Economic Outlook. 2024. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO> (дата звернення: 15.01.2025).

5. Комісія схвалює План для реалізації Механізму підтримки України, що відкриває шлях для регулярних виплат через цей Механізм. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/uk/ip_24_1982 (дата звернення: 15.01.2025).
6. Клименко К., Савостьяненко М. Підходи до оцінки наслідків повномасштабної російської агресії та пріоритети фінансового забезпечення повоєнного відновлення в Україні. *Фінанси України*. 2022. № 9. С. 53–78. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.09.053>.
7. Марченко С. Стратегічне управління державними фінансами: євроінтеграційний курс, міжнародні тренди, національні особливості. *Фінанси України*. 2022. № 1. С. 7–26. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.01.007>.
8. Метеленко Н., Сумма В., Шарапов В., Сілін А. Стратегічні вектори управління державними фінансами під час війни в контексті відбудови України. *Humanities Studies: Collection of Scientific Papers* / гол. ред. В. Г. Воронкова. Запоріжжя: Видавничий дім «Helvetica», 2023. Вип. 17(94). С. 190–199. DOI: <https://doi.org/10.32782/hst-2023-17-94-20>.
9. Зведений бюджет України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons> (дата звернення: 15.01.2025).
10. Петруха Н., Клименко К., Петруха С. Економіка та державні фінанси – феномен української незламності. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2024. № 2(74). С. 42–55. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2024-74-42-55>.
11. Стащук О., Борисюк О., Проць Н. Публічні закупівлі та їх роль в удосконаленні публічних фінансів України. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2022. Vol. 3, № 31. С. 37–43. DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-03-37-43>.
12. Стащук О., Проць Н. Проблеми і перспективи здійснення бюджетного контролю публічних закупівель в Україні. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2021. Vol. 2, № 26. С. 79–86. DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2021-02-79-86>.

13. Kostenko O., Furashev V., Zhuravlov D. Genesis of legal regulation web and the model of the electronic jurisdiction of the metaverse. *Bratislava Law Review*. 2022. Vol.6, № 2. P. 21-36. DOI: <https://doi.org/10.46282/blr.2022.6.2.316>.
14. Sidorova E., Dniprov O., Yunina M., Bobrishova L., Mkrtchian K. Administrative and legal principles of public control over the implementation of state policy in the humanitarian sphere. *Amazonia Investiga*. 2022. Vol. 11, № 56. P. 124–131. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2022.56.08.13>.
15. Akhromkin I., Riznyk D., Varaksina E., Balak I., Herman L. Economic integration and cooperation in the conditions of globalization. *Economic Affairs*. 2024. Vol. 69. P. 363-369. DOI: <https://doi.org/10.46852/0424-2513.1.2024.38>